

בס"ד, יום ראשון כז' ניסן תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת מכות ה - יא (56)

א. (1) עדים זוממים שנתחייבו עונש ממון, מיתה או מלקות, כיצד מחלקים העונש בין העדים, ומדוע? (2) מהו האופן בו נעשים העדים זוממים, ומנלץ? (3) מה דין עדים זוממים באופן שהמעשה באמת נעשה אבל לא בפניהם (פרט), ומדוע?

ב. (1) מה הדין היכא דהזוממים הזימו כמה כיתי עדים שבאו להעיד על זה המעשה, ומדוע? ואיזה דיין רצתה הגמ' לדמות לדין זה, והאם דומה הוא, ומדוע? (2) באיזה שלב של הדין נאמר העונש של כאשר זומם, ומנלץ (פרט בדיני נפשות ממונות גלויות ומלקות)? (3) היכא דהוום רק עד אחד, האם גם נאמר הדין דכאשר זומם, ומדוע? ומה הדין היכא דהיו יותר משני עדים, ורק שנים הזומו, ומדוע?

ג. (1) היו יותר משני עדים, ונמצא אחד מהם קרוב או פסול, מה דיין העדות (פרט), ומדוע? (2) מה הוקשה לגמ' גבי קבלת עדות על מעשה רציחה ורביעה? ואמאי לדינא לא חיישינן להבי? (3) כיצד נעשה הצירוף לדעת רבי בדיני ממונות ובדיני נפשות?

ד. 1) מה היא "עדות מיוחדת", ומה דינה (פרט), ומהיכן ילפינן לה? והאם אפשר לשמוע לדין זה מדין המשנה גבי שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה? 2) מי הוא המתרה? 3) האם מעמידים תורגמן לפני הבית דין (פרט), ומנלן?

ה. 1) מי שנגמר דינו בבית דין וברח ובא לפני בית דין אחר, מה דינו, ומדוע? 2) היכן סנהדרין נוהגת, ומנלן? והאם יש איזה חילוק בין המקומות, ומנלן? 3) מאי טעמא אמרו ר' עקיבא ור' טרפון דאילו היה סנהדרין נוהגת בדורם, לא היה אדם נהרג על ידיהם? והאם הסכימו עמם, ומדוע?

ו. 1) מהו הכלל לחייב גלות את ההורג בשגגה, ומנלן? ומה הם האופנים שנקטו במשנה שחייב בהן גלות, ואמאי נקטו לכולהו? 2) מה דין ירידה לצורך עליה, או עליה לצורך ירידה, ומנלן? 3) היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו והרגה, מה דינו, ומדוע?

ז. 1) נשמט הברזל מקתו והרג, מה דינו? באר במאי תליא הנידון! 2) הזורק אבן לרשות הרבים והרגה, מה דינו (פרט), ומדוע? 3) החוטב עצים או מכה אדם לצורך מצוה, מה דינו, ומנלן? ומאי חשיב "צורך מצוה"?

ח. (1) "בחריש ובקציר תשבות", באיזה איסור קאי הכא, ומה ההכרח לבאר כן, ומאי אתי קרא לאשמועינן? (2) מה דין אב שהרג את בנו בשוגג (פרט), ומדוע? ומה דין בן שהרג את אביו בשוגג, ומדוע? (3) מה דין המכה או מקלל או הורג בשוגג כותי או עבד (פרט)?

ט. (1) מה דין גר תושב לענין גלות (פרט), ומנלן? (2) מאי טעמא ההורג בשוגג דרך עליה אינו גולה? והאם יש נפקא מינה בין הטעמים? (3) מה דין כסבור בהמה ונמצא אדם, נתכוון לבהמה והרג אדם, כסבור כנעני והרג גר תושב, ומהיכן ילפינן להו?

י. (1) האם אבימלך נענש על הא דלקח את שרה, ומדוע? (2) מה דין סומא לענין גלות, ובמאי תליא האי מילתא? (3) מה דין שונא שהרג (פרט)? (4) כמה ערי מקלט היו, והיכן הם היו ממוקמות, ומדוע דווקא באופן זה?

יא. (1) רוצח שנכנס לעיר בלא ידיעה שהיא קולטת, האם קלטתו העיר או לא? (2) כיצד צריך לבנות את ערי המקלט, ומה צריך להיות סביב העיר, ומה אין עושין בתוכה, ומדוע? (3) מי הוא "אוהב בהמון", ומה נאמר עליו?

יב. 1) האם שייך שהקב"ה ימציא לאדם מכשול לחטוא? 2) על מי נאמר "ולו אין משפט מות"? 3) האם רק ההורג בשוגג חייב ללכת לעיר מקלט, ומנלן? 4) באלו דברים נאמר דבעינן "זקני עירו", והאם הוא מעכב?

יג. 1) מה נאמר בלשון עזה, ומהו לשון עזה, ומדוע נאמר בלשון עזה? 2) במה תופרין ספר תורה ותפילין, ומנלן? 3) עד מתי יושב ההורג בעיר המקלט, ומנלן? 4) מה היו עושות אימותיהן של הכהנים הגדולים, ומדוע היו עושות כן (פרט)?

יד. 1) מה סופה של קללת חכם או נידוי על תנאי (פרט), ומנלן? 2) האם יש אופן שההורג בשוגג אינו חייב גלות, ומדוע? ובאיזה אופן אין יוצא לעולם מעיר מקלט? 3) האם שייך גלות אף לאחר מיתה, ומנלן? 4) האם יש אופן דאף דהכהן לא מת, מכל מקום יוצא הרוצח מעיר מקלט, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן מכות ה יא

- א. (1) בעונש מיתה, כולם נענשים, משום דלא משכחת לה חצי מיתה. וכן בעונש מלקות כולם לוקין, ולאביי הוא משום דילפינן רשע רשע מחייבי מיתות, ולרבא הוא משום דבעינן כאשר זמם לעשות לאחיו. אבל בממון כיון דראוי להצטרף ואותו שזממו עליו קיבל את כל מה שזממו עליו, שפיר הוי כאשר זמם.
- (2) רק היכא דהומוהו הם בעצמם על ידי שהעידו עליהם "עמנו הייתם", וילפינן לה מדכתיב "והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו", דחוינן דבעינן תשקר גופן של עדים. וכן מדכתיב "לענות בו סרה" והיינו שעדותן מוסרת ממקום זה.
- (3) אם העידו על מעשה רציחה, או על מעשה המחייב קנס, אפילו שהאמת היתה שנעשה זה המעשה קודם לעדותן, מכל מקום כיון דבזמן עדותן עדיין לא התקבלה עליו עדות, חשיבי זוממין ונענשים. וכתב רש"י, דהיינו משום דהיה יכול להודות ולהפטר. והתוס' כתבו, דרק בקנס יכול להודות ולהפטר, ורציחה היינו משום דשמה לא היו באים עדים, ואף אם היו באים, שמא מרוב דרישות וחקירות תבטל עדותן. אבל אם העידו על גמר דין, או על חיוב ממון, אפילו שהמעשה נעשה רק אחר הזמן שעליו העידו הזוממים, מכל מקום, כיון דבשעת עדותן הוא כבר חייב, לא חשיבי זוממים.
- ב. (1) לדעת ר' יהודה אמרינן ד"איסטטית היא זו", והיינו, דנטלו עיצה להזים את כל המעידים על מעשה זו, דלא מסתברא דכולהו היו עמהם במקום פלוני. וסברה הגמ', דהוא הדין היכא דכל העדים שהביא הבעל דין הכחישו זה את זה, ולבסוף הביא עדים דלא הוכחו, דלדעת ר' יהודה אמרינן דמסתמא בשקר הביאם. אמנם דחו, דשאני הכא, דאם הוא הוחזק שקרן, שאר העולם לא הוחזקו שקרנים. ומאידך יש לומר, דאף רבנן דלא חששו ל"איסטטית" היינו דווקא גבי עדים זוממים, דאף אחד לא שכן להזים. אבל הכא דהוא שכר והביא העדים, יש לומר דאף הבתראי שקרנים הם.
- (2) דווקא היכא דלא עשו מעשה על פי עדותן, כדכתיב "כאשר זמם" ולא עשה. ומכל מקום בעינן שיגמר הדין על פיהם, כדכתיב "נפש בנפש", וילפינן "רשע רשע" לחייבי מלקות, ו"רוצח רוצח" לחייבי גלויות, ולממון ילפינן מדכתיב "יד ליד לא ינקה" (תוס').
- (3) בעינן שיוזמו שני העדים, ואף דכתיב "והנה עד שקר", הא כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפוט לך הכתוב אחד. ואם היו יותר משנים, נמי בעינן שיוזמו כולם, ור' שמעון יליף לה מדהוקשו שלשה לשנים. ור' עקיבא יליף לה מדכתיב "והנה עד שקר" דקאי על כל העדות.
- ג. (1) לדעת ר' עקיבא, להכי הוקשו שלשה לשנים, לומר לך מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה עדותן, הוא הדין שלשה אם נמצא אחד מהם קרוב או פסול תבטל עדותן. ולדעת רש"י הוא רק אם העידו כולם תוך כדי דיבור. והתוס' כתבו, דראיית המעשה מצרפתן, ואף אם לא העידו תוך כדי דיבור בטלה עדותן. ודעת ר' יוסי, דהני מילי בעדות נפשות דכתיב והצילו העדה, אבל בדיני נפשות, אינו פוסל את כל העדות. והתוס' ביארו, דעיקר החילוק בין דיני נפשות לדיני ממונות הוא, דבדיני ממונות אף בשנים לא בטלה כל העדות, דהא אחד כשר לשבועה. ודעת רבי, דרק באופן שהפסולים התרו בו מצטרפין הם לפסול העדות.
- (2) מקשינן לר' עקיבא דאף בשלשה נמצא אחד קרוב או פסול עדותן בטלה, דבכל מעשה רציחה ורביעה איכא את ההורג והנרבע דפסולים הם או משום בעל דבר, או משום שונא. ואמרינן דדוקא במקיימי דבר הכתוב מדבר, ולא בנידונים עצמן. וכתבו התוס', דמקיימי דבר היינו אלו המעידים בבית דין, אבל אם לא העידו בבית דין, אין פוסלין את שאר העדים.
- (3) בדיני נפשות הוא על ידי שאף הפסולים התרו, ובדיני ממונות הוא באופן דהעדים הכשרים אומרים דנתכוונו להצטרף עם הפסולין.
- ד. (1) באופן דכל עד ראה המעשה בפני עצמו, ולא ראו זה את זה, ואף לא היה מתרה שראה את שניהם. ובדיני נפשות היא פסולה, וילפינן לה מדכתיב "לא יומת על פי עד אחד". אבל בדיני ממונות דליכא קרא לפוסלה שפיר מכשירינן לה. וכתבו התוס' [בחד תירוץ], דלא שמעינן האי דינא ממתניתין, משום דיש לומר דשאני שניים דכיון דיכולים להעיד בפני עצמן, אינן מצטרפין עם אלו שראו מחלון אחר.
- (2) לדעת ר' יוסי בעינן שהעדים יהיו המתרים. ודעת תנא קמא (כן ביארו התוס'), דלא בעינן דהמתרה יהיה מן העדים. והכי פסק רבא, והוסיף דאפילו מותרה מפי עצמו או מפי השד מהני.
- (3) היכא דהבית דין אינו מבין כלל לשפתם, אין מעמידים תורגמן, דכתיב "על פי שנים עדים". אבל היכא דמבינים לשפתם, אלא דאינן יודעים להשיב בשפתם, שפיר מעמידים תורגמן, כדאשכחן ברבא.
- ה. (1) אם נידון בבית דין שבארץ ישראל, אין סותרין את דינו אלא מקיימים הגמר דין של הבית דין שדנו אותו. אבל אם נגמר דינו בבית דין שבחוץ לארץ ובא לארץ ישראל, חוזרים ודנים בדינו, דשמה זכותה דארץ ישראל תגרום למצוא לו פתח.
- (2) נוהגת בין בארץ ובין בחוץ לארץ, כדכתיב "לדורותיכם". ומכל מקום, בארץ ישראל מעמידים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, כדכתיב "בשעריך", אבל בחוץ לארץ אין מעמידים בכל עיר ועיר.
- (3) משום דהיו שואלים לעדים באופן שלא היו יודעים להשיב, דבדיני נפשות היו שואלים דלמא ההרוג היה טריפה, ואף אם נבדק בכל הי"ח טריפות, דלמא במקום סייף היה נקב. והסיקו התוס', דאם העדים יאמרו דאינן יודעים, לא מבטלינן לעדותן, אלא דעל פי רוב מרוב דרישות וחקירות איכא הכחשה בין העדים ועדותן מתבטלת. ובעדות עריות היו שואלים אם ראו כמכחול בשפופרת. ובעדות חילול שבת ועבודה זרה, היו שואלים אם המחלל והעובד אינו טריפה. ועוד כתבו התוס' דמחלל שבת ועובד עבודה זרה לא שכיחי כולי האי. ולא הסכימו עמם, משום דלא יראו מבית דין וירבו שופכי דמים בישראל.
- ו. (1) דווקא אם הרג דרך ירידתו, כדכתיב "ויפל". ונקטו במשנה להיה מעגל במעגילה, היה משלשל בחבית והיה יורד בסולם, וכתבו התוס' דנקטו לכל הני בדרך לא זו אף זו, דלא רק במעגילה אלא אפילו במשלשל חבית דיותר נוהר שלא תפסד חביתו, ולא רק משלשל חבית, אלא אפילו יורד בסולם דנוהר טפי שמא יפול וימות.
- (2) ירידה לצורך עליה חשיב ירידה וגולה, וילפינן לה מדכתיב "וישלך עליו". ועליה לצורך ירידה חשיב עליה ואינו גולה, ושמעינן לה מכללא דמתניתין "ושלא בדרך ירידתו אינו גולה".
- (3) למסקנת סוגיין, היכא דהשליבה לא היתה מתולעת, או היתה מהודקת בחוץ, באופן דלא נכפפה כלל מחמת עלייתו, חשיב עליה ואינו גולה. אבל אם היתה מתולעת או אינה מהודקת בחוץ, דעל ידי עלייתו בסולם נכפפה השליבה למטה, חשיב ירידה ואפילו שהיא לצורך עליה, הרי הוא גולה.

ז. (1) לדעת רבי אינו גולה, דילפינן מדכתיב "ונשל הברזל מן העץ" דיש אם למסורת, דדוקא אם הברזל נישל מן העץ המתבקע גולה, והאי "מן העץ" על כרחך דמן העץ המתבקע איירי, דומיא דלחטוב עצים דקתני לעיל מינה. ולדעת חכמים גולה, דיש אם למקרא, וקרינן "ונשל" דהברזל עצמו נשל מקתו.

(2) למסקנת סוגיין, אם זרק סתם לרשות הרבים, חשיב מזיד ואינו גולה. אבל אם זרק ביום לאשפה העשויה להפנות לה בלילה, ורק מקרי ויתב בה ביום, שפיר הוי שוגג וגולה. [אבל בלילה הוי מזיד. וכן אם אף בלילה אינה עשויה להפנות לה, הוי אונס ואינו גולה]. אמנם לדעת ר' אליעזר בן יעקב, איירי דדוקא באופן שההרוג היה שם קודם זריקת האבן, דכתיב "ומצא" דהכא משמע דומיא דיער דמעיקרא.

(3) לדעת אבא שאול, ילפינן מדכתיב "יער" דדוקא היכא דאינו מצווה איכא גלות. ובחטבת עצים לא משכחת מצוה, ואף דבעינן עצים למערכה או לבנות סוכה, מכל מקום אין החטבה מצוה, דהא אם מצא חטוב אינו חייב לחטוב. אבל בהכאה, שפיר אשכחן מצוה, כגון שליח בית דין המכה מלקות ארבעים, וכן הרב המכה את תלמידו ואב המכה את בנו לחינוך, דאף דגמיר איכא מצוה לייסרו, ואינו גולה. ועוד ביאר רבא, דלאו מ"יער" ילפינן, אלא מדכתיב "ואשר יבא את רעהו" דמשמע דבביאת רשות קאי.

ח. (1) לדעת ר' עקיבא איירי בחריש של ערב שביעית המועיל לשביעית, וקמשמע לן דאף הוא אסור, ואיירי בקציר של שמינית בתבואה שהביאה שליש בשביעית, ואשמועינן דנהוג בה דיני שביעית. דליכא למימר דבאיסורי שבת איירי הכא, דאי הכי, אמאי נקטו דדוקא להני מלאכות, וכן אין לומר דאיירי בחריש ובקציר של שביעית, דקציר כבר אשמועינן, וכיון דקציר לא איירי בשל שביעית, הוא הדין חריש לא איירי בשל שביעית. ולדעת ר' ישמעאל איירי באיסורי שבת, ואתי לאשמועינן דדוקא קציר דומיא דחריש אסור בשבת, אבל קציר העומד דיש מצוה לקוצרו לשמה, ואף אם מצא קצור לא מהני, שרי אפילו בשבת.

(2) אב שהרג את בנו בשוגג, אם הכהו לצורך לימוד, ואפילו לצורך לימוד אומנות שאף היא מצוה, אינו גולה וכדילפינן מיער. אבל אם יש לו כבר אומנות והכהו כדי ללמדו עוד אומנות, הרי זה גולה. וכן שהרג את אביו, לדעת ר' שמעון דמיתתו בחנק [דהא איכא חיוב חנק מחמת החבורה, וכיון דלשיטתו חנק חמור, בחנק דיינינן ליה], אינו גולה, דהא לא אשכחן שגגת חנק שניתנה לכפרת גלות. ולדעת רבנן דאף הוא נידון בסייף [דהא סייף חמור מחנק], שפיר גולה.

(3) ההורג בשוגג, הרי זה גולה. אבל המקללם פטור מכלום, דהא אינם עושים מעשה עמך, ולא הוזהר על קללתו. ואם הכם בהכאה דשוה פרוטה, חייב בתשלומים ואינו לוקה. אמנם איכא למאן דאמר דמקישים הכאה לקללה, וכל שלא הוזהר על קללתו, אף לא הוזהר על הכאתו. ואם אין בהכאה שוה פרוטה, לוקה משום לאו ד"פן יוסיף".

ט. (1) היכא דהרג לישראל, אינו גולה, וילפינן לה מדכתיב "והיו לכם הערים למקלט". אבל אם הרג לגר תושב חבירו, שפיר גולה, וילפינן לה מדכתיב "לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם". ולרבא איירי דדוקא באומר מותר, אבל בלאו הכי נהרג. ולרב חסדא איירי דדוקא בדרך ירידה, אבל דרך עליה דישראל פטור, אף הוא לא סגי ליה בגלות ונהרג. וישראל שהרג גר תושב אינו גולה. [נועיין רמב"ם פ"ה מרוצח ה"ג, ובהשגות הראב"ד ובכסף משנה שם].

(2) רב חסדא סבר, דהוא משום דלא סגי ליה בגלות, ומשום הכי גר תושב נהרג על דרך עליה. ורבא סבר, דאדרבה משום דהוי אונס ביתור אינו גולה, ולהכי ליכא למימר דגר תושב יהרג על דרך עליה.

(3) כסבור בהמה ונמצא אדם, חשיב כאומר מותר, וישראל אינו גולה, משום דהוי קרוב למזיד וממעטינן ליה מדכתיב "בשגגה". וגר תושב אליבא דרבא נהרג. ולרב חסדא אינו נהרג. ובנתכוון לבהמה והרג אדם, והיינו שהיה אדם בצד הבהמה והוא נתכוון לבהמה, נמי פטור מגלות, וממעטינן ליה מדכתיב "בבלי דעת". ונתכוון כעניינה והרג גר תושב, ישראל פטור. וגר תושב תליא בפלוגתא רבא ורב חסדא גבי אומר מותר.

י. (1) לדעת רב חסדא, הוי אומר מותר ואינו נענש. ולדעת רבא נענש, משום דהיה לו ללמוד דרך ארץ ולא לשאול על עסקי אשתו של אברהם. וכתבו התוס', דלמסקנא אף לרב חסדא נענש משום דהיה לו ללמוד הלכות דרך ארץ.

(2) לדעת ר' יהודה אינו גולה, דכתיב "בלא ראות" ומשמע למעוטי סומא. ור' יוסי סבר, דאף מאי דכתיב "בבלי דעת" אתי למעט סומא, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. ור' יהודה סבר ד"בבלי דעת" אתי למעט מתכוון לבהמה והרג אדם, ור' יוסי סבר דשפיר שמעינן לה מדכתיב "בשגגה".

(3) לדעת תנא קמא אינו גולה, דאמרינן דבמזיד הרגו. ולדעת ר' שמעון, היכא דמוכח דהיה הוא בשוגג כגון דנפסק החבל [או נפל מן הגג (תוס')], שפיר גולה. ולדעת ר' יוסי בר יהודה, אף נהרג, דודאי הרגו במזיד ואינו צריך התראה.

(4) הוי ששה ערי מקלט [מלבד ערי הלויים שגם היו קולטות]. ובעבר הירדן ששכיחי רוצחים היו שלשה. וכנגדן שלשה בארץ ישראל, והיה מתחילת ארץ ישראל כשיעור שבין העיר מקלט הראשונה לשניה, וכן בין השניה לשלישית ובין השלישית לסוף ארץ ישראל, ושכם שהיא האמצעית היו קרובים לה ערי מקלט משני צידיה, משום דגם שם שכיחי רוצחים טפי משאר ארץ ישראל.

יא. (1) ששת ערי המקלט, קולטות אפילו בבלי דעת. אבל ערי הלויים שגם קולטות, אינן קולטות אלא אם נכנס לדעת שיקלטוהו.

(2) צריך לבנותם ערים בינוניות, ואין בונים אותן ערים קטנות, לפי שאין מזונות מצויין שם. ולא הרים גדולות, משום דרבים נקבצים שם ותהא רגל גואל הדם מצויה שם ויארום לרוצח. וצריך שיהיו במקום שווקים ובמקום מים, ויהיו אוכלסין מסביב לעיר, שלא יעלו הרבה גואלי הדם בחיל גדול. ואין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין בתוכן חבלים, כדי שלא תהא רגל גואל אדם מצויה שם. ולדעת ר' נחמיה אף אין מוכרין שם כלי זיין וכלי מצודה, כדי שגואל הדם לא יוכל לקנותם ולארום לרוצח. וכל הני ילפינן מדכתיב "ונס אל אחת מן הערים האל וחי".

(3) קאי על הרוצה לדרוש ברבים, דרק מי שכל תבואה שלו והיינו דבקי במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות, יכול לדרש ברבים. ועוד ביארו, דקאי על האוהב תלמידי חכמים, דלו תבואה, דיזכה דהתורה תחזור על זרעו. וכן נדרש על הלומד ברבים דלו תבואה, משום דהלומד יחידי מיטפח וחוטא. וכן נדרש על המלמד ברבים דלו תבואה, כדאמר רבי ומתלמידי יותר מכולם.

יב. (1) לזכאים לא ימציא הקב"ה מכשול לחטוא. אבל לאותו שהרג בשוגג בלא עדים, יומין לו הקב"ה מכשול שיהרוג בשוגג בעדים ויתחייב גלות.

(2) נחלקו תנאים האם קאי ארוצח, דלו אין משפט מות, אבל גואל הדם שהרגו כשרח לעיר מקלט, יש לו דם. או דקאי על גואל הדם, שאם הרג את הרוצח בבריחתו לעיר מקלט, אין לו דם.

3) לדעת ר' יוסי בר יהודה, אף ההורג במזיד חייב לגלות, ולאחר שגלה שלחו זקני עירו, ואם נתברר שהרג במזיד, נהרג. שנאמר "וארב לו וקם עליו" וכתוב בתריה "ושלחו זקני עירו". אבל דעת רבי שאינו חייב לגלות. אלא ההורגים במזיד היו טועים וגולים לעיר מקלט.
4) גבי בורח לעיר מקלט, וגבי בן סורר ומורה, וגבי עגלה ערופה. ונחלקו ר' אמי ור' אסי, האם זקני עירו למצוה בעלמא, או דהוי לעיכובא, ואם אין זקני עירו, אין גולין לה, ואין נעשה בה בן סורר ומורה, ואין מביאה עגלה ערופה.

יג. 1) פרשת רוצחין נאמרה ליהושע בלשון "דבר" שהיא לשון עזה. והיינו משום שהיא של תורה, או מפני ששיהם ולא הפרישם מיד בגמר הכיבוש.

2) תפילין הלכה למשה מסיני שתופרין אותן בגדין, ודלא כבי ר' חיא שהיו תופרין אותן בפשתן. ובספר תורה שהוקש לתפילין, כדכתיב בתפילין "למען תהיה תורת ה' בפין", נחלקו ר' יהודה ור' מאיר, האם לכל מילתא ילפינן, ואף לענין דבעינן תפירה בגדין, או דרק לדברים המפורשים להדיא הוקשו, ולא למה דילפינן מהלכה למשה מסיני.

3) לדעת תנא קמא, עד שימות או כהן משוח בשמן המשחה, או מרובה בגדים [והיינו מזמן יאשיהו שנגנו שמן המשחה], או כהן שעבר מחמת מומו [ולקמן ע"ב איבעיא להו אם בעינן מיתת כולהו, או דסגי במיתת אחד מהם]. וילפינן להו מדקתני תלת זימני הכהן הגדול. ודעת ר' יהודה דאף משוח מלחמה מחזיר, והיינו משום דכתיב "עד מות הכהן".

4) היו מביאים לרוצחים מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו, דאילו היו מתפללים היו נענים מחמת שהיה להם לכהנים הגדולים לבקש על דורן ולא ביקשו. ובמתניתא תנא, שהיו מביאות להם כדי שיתפללו עליהם שלא ימותו, דבלא תפילה היו מתים מחמת שהיה להם לבקש על דורן ולא ביקשו.

יד. 1) קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת, כדחזינן בשמואל שקיללו עלי אם לא יאמר לו מה אמר לו הקב"ה, ואף דלכסוף גילה לו, לא נמלט מקללתו. וכן נידוי על תנאי מתקיים, כדחזינן ביהודה דאמר "אם לא הביאותיו איליך וחטאתי לך כל הימים" ולא ניצל מידי הנידוי כדחזינן שהיו עצמותיו מגולגלות בארון. וכתבו התוס' דהני מילי בתנאי שאינו ברשותו לקיימו, אבל תנאי שברשותו לקיימו, אין הנידוי חל עליו.

2) באופן שנגמר דינו ומיד מת הכהן גדול, מיתת הכהן גדול מכפרת עליו ואינו גולה, דאם מידי גלות מכפרת, כל שכן שקודם שגלה שתכפר עליו. ואם נגמר דינו בלא כהן גדול, או הרג כהן גדול או כהן גדול שהרג, אין יוצאים לעולם מהעיר מקלט.

3) היכא דנגמר דינו ומת, מגלים את עצמותיו לעיר מקלט, כדכתיב "לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן" והיינו קבורה שהיא בארץ.

4) באופן שנודע שהכהן גדול הוא בן גרושה ובן חלוצה, נחלקו ר' אמי ור' אסי, האם הוי כמיתת הכהן, ומכפרת כמיתה, או דהוי כאיגלאי מילתא למפרע דכלל לא היה כהן, והוי כנגמר דינו בלא כהן דאינו יוצא משם לעולם.